

TeVoet Ode-Wandelroute 034 Door Kijfhoek en Bierlap (ZH)

Deze rondwandeling is gemaakt door Veronica Hekking en Flip Bool. In dit document na de praktische informatie en de routebeschrijving ook de achtergrondinformatie van Jos van der Heide (artikel in Lopend Vuur van september 2022).

Start- en eindpunt: parkeerplaats Kievitsduin, langs de Meijendelseweg direct na de rotonde.

Bereikbaarheid OV: startpunt is bereikbaar vanaf bushalte De Kievit, Wassenaar-Stoeplaan. Lopen via Wilhelminaplein, Wilhelminalaan, Meijendelseweg, 1,5 km.

Honden mogen niet mee.

Horeca: geen onderweg.

Lengte: ca 11 km. Maar vergis je niet: door de diverse duinbeklimmingen en -afdalingen valt hij zeker onder de categorie "pittig"! En nog sterker in droge tijden: de route is vrijwel volledig onverhard, bij droogte is duinzand "nogaal" mul!

Toegangskaat nodig Bierlap en Kijfhoek zijn beperkt toegankelijk; een dagkaart is nodig. Omdat er slechts een beperkt aantal bezoekers tegelijkertijd wordt toegelaten is het aan te bevelen via de website van Dunea vooraf een toegangsbewijs te kopen; anders bij bezoekerscentrum de Kievit. *Let op: in weekenden en bij mooi weer kunnen kaarten uitverkocht zijn!*

Routebeschrijving

De wandeling begint bij de parkeerplaats Kievitsduin, langs de Meijendelseweg direct na de rotonde. Ga via het paadje vlak achter het watertappunt naar knp 94 van het wandelknooppuntennetwerk Strand, Duin en Horst (*km 0,0*). Van daar richting knp 16, maar ga na ca 900 m als die route haaks afslaat niet mee naar links maar nog even rechtdoor naar het Infopaneel Kijfhoek & Bierlap. Daar vind je knp 2 van het wandelroutenetwerk van Dunea (*km 1,0*).

Van knp 2 naar knp 3 (*km 1,55*) en links aanhouden richting knp 4. *Vlak daarna (km 1,9) even naar links voor het uitzichtspunt over de infiltratiemeertjes en voor een blik op de skyline van Den Haag.*

Via knp 4 (*km 2,6*) naar knp 6 (*km 3,3*). *(De route gaat vanaf knp 4 even gelijk op met de route naar knp 5, maar die route buigt op km 2,75 af naar rechts. Vlak daarna heb je gelegenheid om aan de oever van een infiltratiemeertje een aangename pauze in te lassen!)*

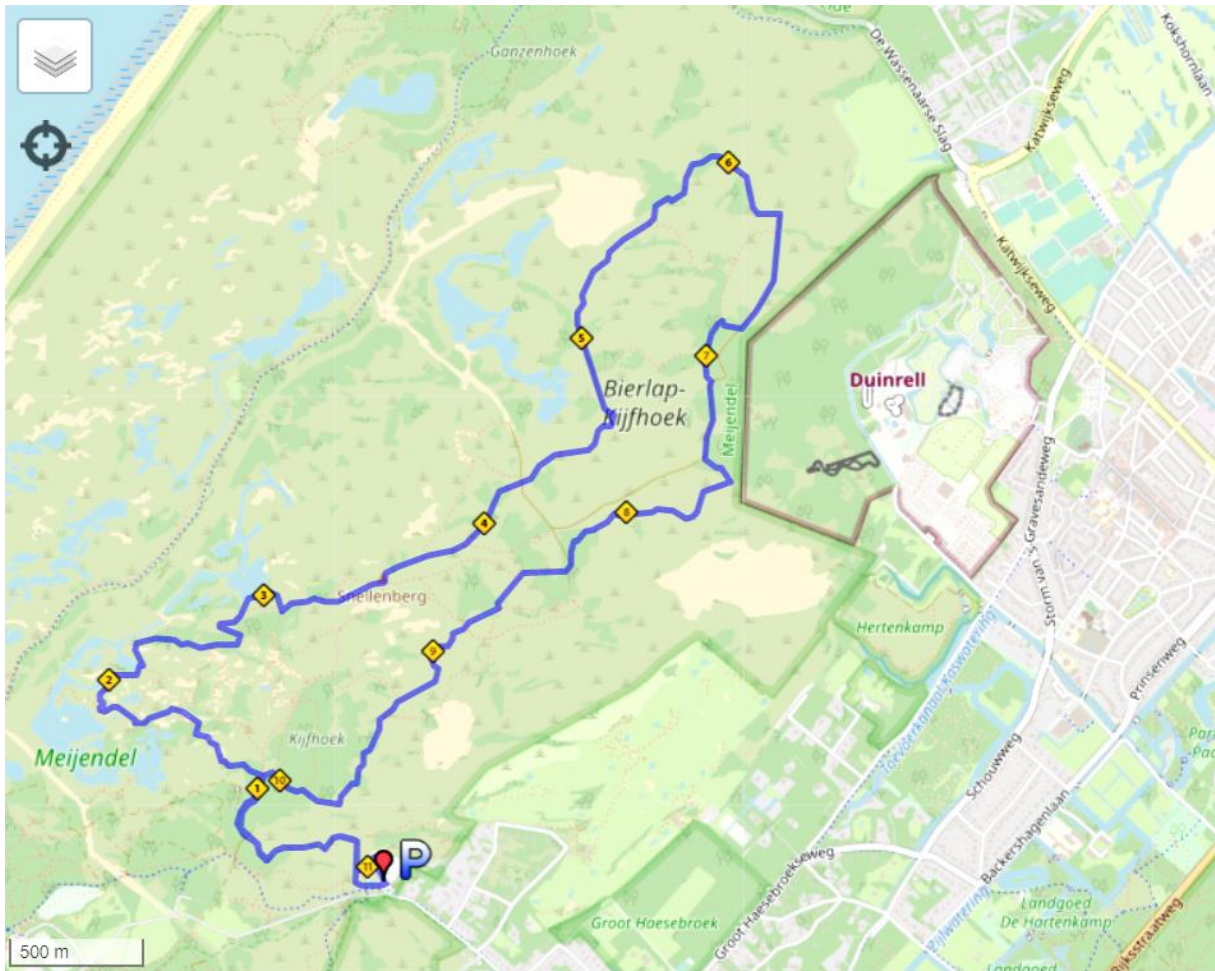
Vanaf knp 6 via knp 10 (*km 3,6*) – 11 (*km 3,9*) – 12 (*km 4,25*) – 26 (*km 4,9*) naar knp 25 (*km 5,6*). Ga hier rechtdoor over de Meeuwenhoek naar knp 24 (*km 6,4*).

Van knp 24 via knp 23 (*km 7,05*) - 22 (*km 7,4*) naar knp 21 (*km 8,35*). *Tussen knp 22 en 21 passeer je een strandvlakte van Bierlap.*

Van knp 21 via knp 15 (*km 8,6*) – 16 (*km 8,75*) – 18 (*km 8,8*) – 19 (*km 8,9*) - 1 (*km 9,95*) naar knp 2 (*km 10,1*). Je bent terug bij het Infopaneel; linksaf terug naar de parkeerplaats (*km 11,1*).

NB: De afstanden in km zijn bij benadering.

Globale kaart op de volgende pagina. Op de website link naar meer gedetailleerde kaarten en een meer gedetailleerde kaart die te downloaden en te printen is.

Achtergrondinformatie door Jos van der Heide

De historie van Kijfhoek en Bierlap

Kijfhoek en Bierlap, samen een uitzonderlijk duingebied! De twee landgoederen liggen in het noordelijk deel van Meijndel in het Nationaal Park Hollandse Duinen, het nationaal landschapspark tussen Hoek van Holland en Hillegom. Deze twee landgoederen kennen elk een eigen unieke landschappelijke en cultuurhistorische waarde, te danken aan de eigen wijze waarop ze door de tijd heen vorm hebben gekregen.

De Hollandse duinstreek is ontstaan na de laatste ijstijd, het Weichselien. Toen de zeespiegelstijging na die ijstijd tot een einde kwam, zo'n 5.000 jaar geleden, ontstond het gesloten Hollandse kustlandschap. Op de toenmalige kustlijn ontstonden de Oude Duinen, verder naar het binnenland het veengebied. Dat veengebied was te moerassig en zompig voor menselijke bewoning, maar de eerste mensen konden zich wel vestigen op de hoger gelegen duinen, op kreekruggen en rivieroeveren. Het duinzand was niet erg vruchtbaar, maar op de strandvlaktes tussen de duinen met enige klei- en veenafzetting – en zoet regenwater – kon je voedsel verbouwen en vee houden. En in de begroeiing op de duinen leefde veel wild; op zee en in de veenplassen kon worden gevist. Voor kleine gemeenschappen was het hier goed te leven!

Rond het jaar 1.000 van onze jaartelling deden zich belangrijke klimatologische veranderingen voor. De maatgevende richtingen van zeestromen en wind kwamen anders te liggen waardoor de

duinstrook zeewaarts uitgroeide en de Jonge Duinen ontstonden. En toen in de 13de eeuw de windmolen in Nederland werd geïntroduceerd en de waterbouwkundige technieken van het dijkenbouwen inmiddels waren verbeterd kon het veengebied geschikt worden gemaakt voor landbouw en bewoning. Het duingebied werd daarvoor minder belangrijk, zodat de graaf van Holland grote delen als jachtgebied in bezit kon nemen. Zo ook het gebied tussen Den Haag en Katwijk, waaronder Meijndel. Dit zorgde er voor dat dit gebied lange tijd vrijwel onveranderd bleef: een groot, groen, ongerept jachtgebied waar de natuur vrij spel had.

Na de Napoleontische tijd verviel het grafelijk jachtprivilege en kwam het gebied vrij voor verdere ontwikkelingen. Meijndel werd onderverdeeld in een groot aantal landgoederen, waarvan de ontginning werd overgelaten aan nieuwe eigenaren. Deze begonnen elk voor zich met pogingen om het duinlandschap in cultuur te brengen. De resultaten zijn op Kijfhoek en Bierlap nog goed te zien – als je weet waar je op moet letten. Op strandvlaktes werd begonnen met nieuwe landbouwprojecten als het kweken van kruidachtige en medicinaal waardevolle stinzenplanten zoals berberis, wegedoorn, duindoorn, parnassia, lijsterbes en sering. Op de duinen werd onderzocht of er een rendabele houtproductie mogelijk was. Er werd bekeken of de oorspronkelijke duinbegroeiing van berken, meidoorn en elzen kon worden vervangen door dennen, berken, eiken, populieren en abelen.. Het resultaat – een rijk geschakeerd tuin- en bosgebied – zal je direct opvallen.

Veeteelt, akkerbouw en vrijwel alle bijbehorende boerderijen zijn al lang verdwenen, maar tijdens de wandeling zul je er nog de sporen van zien zoals uitgevlakte akkertjes, bomen op lijn uit de oude boomgaarden en oude landbouwpaden.

Maar het cultiveren van de schrale duingrond bleek een lastige opgave. Door overstuiving, droogte, vochtoverlast, konijnenvraat, strenge winters en stormschade was een rendabele exploitatie vrijwel niet mogelijk. Aanvullende inkomsten konden wel worden verkregen door het gebied open te stellen voor recreatie. Al eerder kreeg Den Haag behoefte aan schoon drinkwater, wat zeer duidelijk werd door de cholera-epidemie uit 1866. Duinwater was dan natuurlijk zeer geschikt, en Meijndel bezat dat in die tijd volop. Al groeide de vraag in de loop der tijd zó sterk dat de natuurlijke aanvoer door neerslag onvoldoende bleek en het gebied verdroogd: er was infiltratie met rivierwater nodig. Kijfhoek en Bierlap werden daarom samengebracht als infiltratiegebied, en afgesloten voor grootschalig gebruik om vervuiling te voorkomen. Door deze afzondering heeft de natuur zich prachtig kunnen ontwikkelen. Geen verstoring door bebouwing, intensief gebruik of drukke mensenmassa's: flora en fauna gedijden in alle rust.

Alle kenmerken van deze historie zijn met onze wandeling te zien: je wandelt over en tussen de Jonge Duinen, over de strandvlaktes met sporen van landbouw uit een grijs verleden, tussen de grote grazers en (als je het treft) veel reeën, door bijzondere begroeiing en zeldzame planten. En omdat de toegang beperkt wordt gehouden alles in een grootse stilte!

De rondwandeling in het Nationaal Park Hollandse Duinen

Vanaf de parkeerplaats Kievitsduin wandel je eerst landgoed Kijfhoek op. Je loopt tussen en over de jonge duinen: mooi steil en hoog, je begrijpt dat je eigenlijk zelf ook jong zou moeten zijn! Waar de laagste punten zo'n 3 m boven NAP liggen, reiken de duintoppen tot zo'n 25 m daarboven.

Vrij snel (bij knooppunt 2) kom je bij het informatiepaneel met een toelichting op het gebied. Realiseer je dat je nog steeds in een van de drukste gebieden in Zuid-Holland bent en geniet van de stilte en rust – zeker op doordeweekse dagen zul je één van de weinigen zijn die hier rondlopen.

Rond knp 3 zie je de eerste infiltratievijvers. Fraai gelegen in de duinpannen, volop in het groen, een prachtig gezicht. En loop na knp 3 even rechtdoor naar het hooggelegen uitzichtpunt. Daar kijk je niet alleen uit op de meertjes, maar heb je ook een weids uitzicht met aan de horizon de skyline van Den Haag – van Scheveningen tot het centrum, met in het midden de watertoren op de Waalsdorper Vlakte. Maar direct daarna keer je weer terug in de rust van de natuur – en naar de diepe dellen en hoge duinen.

Rond knp 10 passeer je een strandvlakte: een tamelijk vlak gebied, laaggelegen, met diverse begroeiing. Op zulke vlaktes was vroeger landbouw mogelijk: door de lage ligging zat zoet water dicht aan het oppervlak, door oude afzettingen van klei en veen was de grond voldoende vruchtbaar. Op zulke vlaktes hebben vermoedelijk ook de naamgevers van deze gebieden gestaan: de boerderijen Kijfhoek (mogelijk een plek waar over het bezit werd geruzied) en Bierlap (“beerplek”, een plaats met modderige bodem). Er zijn geen overblijfselen van deze boerderijen, maar de begroeiing heeft duidelijk de sporen van dat verleden in zich. (Buiten dit gebied staat nog de boerderij Meijendel, een vergelijkbaar bouwwerk.)

Dan kom je op het landgoed Bierlap. Het zal je opvallen dat de begroeiing heel anders is: waar op Kijfhoek naaldbomen de overhand hebben, zijn het hier vooral loofbomen. Het resultaat van een verschil in exploitatiewijze van de verschillende eigenaren.

Je gaat verder langs het noordelijkste punt van de wandeling (tussen de knp 25 en 24), gelegen in de “Meeuwenhoek”. In deze hoek reiken de duinen zelfs tot 35 m boven NAP – maar daar hoef je niet bovenop te klimmen. In het half-open landschap zie je weer waarom dit een van de fraaiste duinlandschappen van Holland is!

Ook op het resterend deel van de wandeling zie je weer alle kenmerken van dit unieke Hollandse duinlandschap.